

Saddahramalanakara are slightly different. It can be pointed out that Ven Dhammkiththi Thero used Rasavahini primarily as a source for Saddharmalankara.

Key Words: Banakatha Literature, Pali Rasavahini, Pali stories, හැඳින්වීම :-

ගම්පොළ අවදියේ සිංහල සාහිත්‍යයට එක් වූ සද්ධර්මාලංකාරය බණ කථා සාහිත්‍යයේ තෙවෙනි කෘතිය වේ. දන් දීම, බණ කීමේ හා ඇසීමේ ආනිශංසය දෘෂ්ටාන්තව පෙන්වා දුන් ධම්මකිත්ති හිමියන් මූලික වශයෙන් සද්ධර්මාලංකාර රචනයට පාලි රසවාහිනිය මූලාශ්‍රය කර ගත් අතර ධම්මපදවිධි කතාව, ජේතවන්ද්‍රුව, ජාතකවිධි කථාව, මහාවංශය, අවදාන කල්ප ලතාව යනුවෙන් තවත් පාලි සාහිත්‍යයේ විසිරී ගිය කෘති කිහිපයක් ද මූලාශ්‍රයෙන් රචිත ගද්‍ය කාව්‍යයකි.

පර්යේෂණ ගැටලුව :-

සද්ධර්මාලංකාරයේ කථා වස්තු අධ්‍යනයේ දී කතු හිමියන් පාලි සාහිත්‍යයේ විසිරී ගිය පොතපත පරිශීලනය කරමින් සද්ධර්මාලංකාරයේ කථා වස්තු ගොඩ නැගීමේ දී මූලාශ්‍රය කර ගත්තේ කවර කෘති ද? ප්‍රකට ව පැනෙන කරුණක් වන්නේ පාලි රසවාහිනිය මූලික කරගත් බවයි. එහෙත් කතා වස්තු අධ්‍යනයේ දී වෙනත් පාලි ග්‍රන්ථ රැසක් ඇසුරට ගත් අතර ඒවා කවර කෘති ද? යන්න ගැටලුවකි. එම ගැටලුව නිරාකරණය කර ගැනීම මේ පර්යේෂණයේ අරමුණ වේ.

අරමුණ :-

බණ කථා නිර්මාණයට මහත් අහිරුවියක් දැක්වූ දෙවන ධර්මකීර්ති හිමියන් සද්ධර්මාලංකාරය රචනා කොට තිබෙන්නේ ශ්‍රෝතෘ ජනයාගේ අවධානය යොමු කර ගැනීම පණිසය ය. ඒ සඳහා පාලි රසවාහිනියේ ලංකාදීප කථා මූලාශ්‍රයට යොමු වූ අයුරු විමසා බැලීම මේ අධ්‍යයනයේ අරමුණ වේ.

පොළොන්නරු කාලයේ දී ඇරඹී ආ පොදු ජනතාව උදෙසා බණ පොත් ලිවීම ගම්පොළ සමය වන තුරු ම නො සඳී පැවතුණේ ය. මෙහි ප්‍රවර්ධනය (Development) අවස්ථාව ගම්පොළයුගයෙන් පෙන්නුම් කරන අතර මෙහිලා සද්ධර්මරත්නාවලිය සහ පූජාවලිය

සද්ධර්මාලංකාර රචනයට මූලාශ්‍රයෝ

රංජිත් සේනානායක

Abstract

The Pali Rasavahini is the main source for the **Saddharamalankaraya** written by Ven Dhammakiththi Thero. The third book in the Banakatha Literature. **Saddharmalankara's** stories have not been translated in to Sinhala word for word. Pali stories were translated into Sinhala in accordance with the rules of Sinhala writing reflecting the experience and creating of the author. Buddhawamma, Saddeyya, Soma Bhakmana, Riyal many such stories have been written base on Rasavahini's work. But story of Athula Upasaka in the Sadharmalankara in the story of Pali Dhamma Padatta, Jinakalamalipprakaranaya to the description that comes in the second type of treasure, the duration of attention to the Padmavathi object, The Buddhswana Story has also been cited as a source of commentary on Soovisi Buddhas in the third last quartet. Although some claim that the Sahassawaththupprakaranaya is completely similar to Rasavahini, the Rasavahini system does not appear to be the some as in the Sahassawaththupprakaranaya in terms of the sequence of stories. Although the names of the stories of Rasavahini and

යන කෘති කැපී පෙනේ. බණ පොත් ලිවීමේදී විශේෂයෙන් අනුගමනය කරනු ලැබුවේ පාලි පොත්පත්වල කථා සිංහලයට පෙරළා ලිවීම ය. එසේ වුවත් සද්ධර්මරත්නාවලිය හුදෙක් පරිවර්තන ග්‍රන්ථයක් වුවේ නැත. අනුර්තන ස්වරූපයෙන් රචනා කරන ලද සද්ධර්මරත්නාවලිය බණ කථා පමණක් නො ව සිංහල ගද්‍ය සාහිත්‍යාවලියෙහි මුදුන් මල් කඩ යැයි සඳහන් කිරීම. අතිශෝක්තියක් (Exaggeration) නො වේ. එහි දෙවැන්න මධුරපාද පරිවේණාධිපති බුද්ධපුත්‍ර හිමියන්ගේ පූජාවලිය වන අතර ගම්පොළ අවධියේ රචිත සද්ධර්මාලංකාරය බණ කථාවලියේ තෙවැනි කෘතිය යි (සන්නස්ගල, 1967: 227-230).

බුද්ධ දේශනාවේ පවතින කථාන්තර කීමේ ශෛලිය ධර්මදේශකයන් වහන්සේලා ද අනුගමනය කළ අතර පොදු ජනතාව යහමගට යොමු කිරීමටත් ඔවුන් තුළ බුදුන් කෙරෙහි භක්තියක් ජනිත කිරීම පිණිසත්, උපදේශාත්මක (Didactic) කථා උපයෝගී කර ගත්හ. පාලි භාෂාව නො දත් සිංහලය ද කියවිය නො හැකි පිරිසට සුදුසු භාෂා සම්ප්‍රදායයක් සහ රචන මාර්ගයක් අනුගමනය කරමින් බණ කථා ගොඩනගා ගැනීමට අපේ වියත්තු උත්සාහ දැරූහ. එහි ප්‍රතිඵලයක් වශයෙන් සද්ධර්මාලංකාරය රචනා වූයේ ධර්ම ව්‍යාකෘත (Commentary) ග්‍රන්ථයක් ලෙසිනි.

'හෙළු බසින් පෙරළා ලංකාද්වීපය වාසී වූ සාධු ජනයන්ගේ සිත් පහදවමින් ලෝවැඩ වඩා බොහෝ කාලයක් පවත්නා පරිද්දෙන් ධර්ම ව්‍යාකෘතයක් කළ මැනවයි.....'(සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 30)

මේ පාඨයෙන් කතුවරයාගේ අරමුණක් කෘතිය කළේ කවුරුන් සඳහා ද යන්නත් පැහැදිලි කොට ඇත. සාධු ජනයා ලෙස සලකන්නට ඇත්තේ පෘථුල (large) ශ්‍රාවක පිරිස යි. ඒ අයට සංස්කෘත හෝ පාලි පිළිබඳ අවබෝධයක් නොමැති අතර සිංහල වුව ද කියවිය නො හැකි පිරිසක් විය යුතු ය. සද්ධර්මාලංකාරය ලියන ලද්දේ ධර්මකීර්ති නම් සංසරාජ තෙර කෙනෙකුන් විසිනි. ග්‍රන්ථාවසානයෙහි,

"සද්ධම්මා මත දාන ධම්මසවනෙ ධම්මෙන
ඤත්වා ඵලං ධම්මෙ වත්තිත ධම්මකිත්තික
මහා සංඝස්ස රාජා සදා සාධෙතුංසාහිතං තථා.....

"යො ධම්මකිත්තිතක සංඝරාජො....." (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 779)

සද්ධර්මාලංකාර කතුවර හිමියෝ දෙවන ධර්මකීර්ති නමින් ප්‍රකට තෙරුන් වහන්සේ නමකි. මෙරට ධර්මකීර්ති පරපුරු දෙකක් සිටි බව වියතුන්ගේ අදහස් අනුව (ආනන්ද, 1997: 348) පෙනී යන අතර ධර්මකීර්ති මහ තෙරුන් හා සම්බන්ධ පරපුරට අයත් තෙරුන් වහන්සේ නමක හැටියට දෙවන ධර්මකීර්ති හිමියන් සැලකේ. ඒ බව නිකාය සංග්‍රහයෙන් ද හෙළි වේ. (කුමාරතුංග, 1934: 27)

කෙසේ වෙතත් ධර්මකීර්ති යන නමින් තෙරුන් වහන්සේලා කිහිප නමක් ම වැඩ සිටි අතර උන්වහන්සේලාගෙන් ඇතැම් කෙනෙකු ගත් කතුවරු වූ බවත් ප්‍රකට ය. සඟරාජ පදවිය ලැබූ පළමු වැන්නා පළමු ධර්මකීර්ති නමින් හැඳින්වෙන අතර එතුමාගේ ශිෂ්‍ය දේවරක්ෂිත ජයබාහු නමැති අපර නාමය ලත් දෙවන ධර්මකීර්ති මාහිමි සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා බව පිළිගැනේ. (කුලසූරිය, 1997: 361)

සද්ධර්මාලංකාරය කරනු ලැබූ වර්ෂය පැහැදිලිව ම සඳහන් කොට නොමැත. පොත් කතුවරයාණන් සඝරාජ පදවිය ලැබීමෙන් අනතුරු ව පොත කරන ලද බව අවසාන පාඨයේ සඳහන් වේ. (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 780 පිටුව) මේ ග්‍රන්ථය එතුමන් විසින් කළ කෘති අතර අවසාන කෘතිය හැටියට ද සඳහන් ය. නිකාය සංග්‍රහයට පසුව සද්ධර්මාලංකාරය ලියූ බව සමහරෙකුගේ මතය යි (Sannasgala, 1959).

ධර්මකීර්ති හිමියන් විසින් මේ ග්‍රන්ථය කිරීමෙන් අපේක්ෂා කළේ උසස් පරමාර්ථයකි. එය අභිනිහාර වර්ගය අවසානයෙහි ද ග්‍රන්ථාවසානයෙහි ද දැක්වූහ.

'මෙසේ සියලු සත්වයන් සංසාර සාගරයෙන් ගොඩ නංවා අමාමහ නිවන් දක්වමි යන උදාරාධ්‍යායයෙන් යුක්තව ආත්ම.....අසු දහසක් සත් වැ තුනු රැසින් බුබුළුවා එපමණම සක්වළෙහි එක හෙළා පියුම්..... වස්වමින්....' (Sannasgala, 779 පිටුව)

ප්‍රමාණයෙන් සද්ධර්මාලංකාරය වර්ග විසි හතරක් වන බවත්, එහි ඇතුළත් සියලු ම කථා ගණන එකසිය පණහක් වන බවත් සඳහන් ය.

එහෙත් පොතේ අවසානයෙහි එකසිය සූසාලිසක් පමණ වස්තු කථා ඇතුළත් ය. මුල් තුන් වර්ගයෙහි ආ ඉතා කුඩා වර්ගයේ කථාත් සමග මුළු කථා ගණන එකසිය පනහකි.

සද්ධර්මාලංකාරයෙහි මුල් වර්ග තුන, එනම් ධර්ම සංග්‍රහ වර්ගය, නිදාන වර්ගය හා අභිනිහාර වර්ගය, එක් කොටසකටත් එතැන් සිට එන ධම්ම සොණ්ඩක වර්ගය ආදී කොට ඇති තිස්ස නාග වර්ගය දක්වා එන වර්ග විසි එක තවත් කොටසකටත් තිස්ස නාග වර්ගයේ එන අවසාන කොටස වන මෙන්තොය වස්තුවකවත් කොටසකටත් බෙදා දැක්විය හැකි ය. මෙන්තොය වර්ගයේ කරුණු කීපයක් ම ඇතුළත් වී ඇති අතර ආරම්භයේ ම බුදුගුණ වැනුමකින් බුදුන්ගේ ශ්‍රී පාද පද්මයට නමස්කාර කොට තිබේ. එහි එන මුල්ම ගාථාව.

“සන්ථුප්පසත්ථ වරණං සරණං ජනානං” (ඤාණවිමල හිමි, 1961: 01)

රසවාහිනියේ දක්නට ලැබේ. මේ අනුව පොත ලිවීමට පාලි රසවාහිනිය ඇසුරු කර ඇති බව පැහැදිලි ය. සිරිපතුලට නමස්කාර කිරීමෙන් ශක්‍රයා පවා දිගාසිරි ලබා ගත් ආකාරය දැක්වෙන ධර්ම කථාවක් ඇතුළත් කෙරේ. එය මැදුම් සඟියේ සක්කපඤ්ඤ සූත්‍රයේ සඳහන් වන්නකි.

ධර්මයට හා සංඝයාට කරනු ලබන නැමදුමෙන් පසුව දන පුණ්‍යක්‍රියා පිළිබඳ ව සඳහන් කොට තිබේ. එහිදී දානයේ අනුභවය පෙන්වීම සඳහා අංකුර ඉන්දික දෙවිපුත් දෙදෙනාගේ පූර්ව චරිත කථා විස්තර කර ඇත (සද්ධාතිස්ස හිමි, 13: 14). ඒ සඳහා වස්තු බීජ කර ගත්තේ ජේවත්ථුවේ අංකුර වස්තුව යි.

“යස්ස අත්ථාය ගච්ඡාමි ති ඉදං සත්ථා සාවත්ථියං විහරන්තො අංකුරපෙනං ආරබ්භ කපේසි, කාමඤ්ඤවත්ථ අංකුරො පෙනො න හොති, තස්ස පන චරිතං යස්මා පෙන සම්බන්ධං ගතං තස්මා අංකුර ජේතවතථුති චුත්තං තත්‍රායං සංඛොය කතා යෙ තෙ උත්තරමධුරාධීපතිනො රඤ්ඤෙ මහාසාගරස්ස පුත්තං උපසාගරං පටිච්ච උත්තරාපථෙ කංසහොගෙ අසිතඤ්ජනනග රෙ මහාකංසස්ස ධීතුයා දෙවගබ්භාය තුව්ජියං උප්පන්නා අංජන දේවී වාසුදෙවො බලදෙවො වන්දදෙවො සූරියදෙවො..... ආදිනා

විත්ථාරතො දෙසෙන්වා චතුසච්චකථාය දෙසනාය, කුටං ගණ්ඨි දෙසනාවසානෙ අනෙකකෝටි පාණසහස්සානං ධම්මාභිසමයො අහොසීති.” (වන්දුජෝති හිමි, (1917: 96-102)

සිල්වතුන්ට දානයේ ආනිසංස පෙන්වා දෙන අතරතුර දානයටත් වඩා බණ ඇසීම ආනිසංස ඇති බව දෘෂ්ටාන්ත ව (Example) දැක්වීමට අනේපිඬු සිටාණන් සහ විශාකා මහ උපාසිකාවන් බණ අසා සෝවාන් වූ අයුරු දැක්වූ කෙටි විස්තරයට (සන්තස්ගල, 1954: 42) ධම්මපද්විධ කථාවේ සක්කපඤ්ඤවත්ථු අටුවාව ආශ්‍රය කොට ගෙන තිබේ.

මෙසේ සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා බණ දෙසීමේ යෙදීමට හා බණ ඇසීමට ජනතාව පොළඹවාලීමටත් මහත් උත්සාහයක් ගෙන තිබේ. එහිදී බණ කීමේ සහ බණ ඇසීමේ උතුම්කම පෙන්වීමට අශෝක රජ පුවත, දුටුගැමුණු රජ පුවත මහාවංශයේ පස් වන හා දෙතිස් වන පරිච්ඡේද වස්තු කර ගෙන ඉදිරිපත් කොට තිබේ.

“තස්සාභිසෙකෙන සමං අකාසෙ භූමියං තථා යාජනෙයොජනෙ ආණ නිච්චං පටිසතා අහු”

ඒ ධර්මාශෝක මහ රජහුගේ අභිෂේකය හා සමඟ ම ආකාශයෙහි ද එසේ ම පෘතුවියෙහි ද යොදුනක් තන්හි ආඥාව සහනයෙන් පහළ විය.

‘අනොත්තතොදකං තජො අට්ඨානෙසුං දිනෙ දිනෙ දෙවා දෙවො ආකාතෙහි සංචිභාගං ජනස්ස ව... (සුමංගල හිමි, 1965: 42)

ඒ ධර්මාශෝක මහරජාණන්ට දෙවියෝ අනෝතත්ත විලෙහි පැන් කත් අටක් දවසක් පාසා ගෙනාවාහු ය. නර ශ්‍රේෂ්ඨ වූ රජ තෙම එයින් ජනයාහට ද සංචිභාග කළේ ය. යනුවෙන් දැක්වේ.

‘එකුනසතච්ඡාරා මහාරාජෙන කාරිතා එකුනච්ඡකොට්ඨි විභාරො මරිච්චට්ටිව උත්තමලොහපාසාදො තිංසකොට්ඨි කාරිතො

මහාච්ඡේද අන්තර්ගත කාරිතා වතුච්ඡේද

මහාච්ඡේද අන්තර්ගත කාරිතා වතුච්ඡේද

මහාච්ඡේද සේසානි කාරිතානි සුබුද්ධිතා

කොට්ඨසහස්සං අන්තර්ගත මහා රාජා ති වාචයි. (සුමංගල හිමි, 1965: 354)

'මහරජහු විසින් එකුත් සියයක් විහාරයෝ කරවන ලද්දාහ. එයින් මිරිසවැටිය එකුත්විසිකෙළකින් කොට නිමියේ ය. උතුම් වූ ලොහොපහය තිස් කෙළකින් කොට නිමවන ලදි මහරජාණෙනි, මහා බුද්ධි ඇති ඔබ විසින් මහ සෑයෙහි ඇතුළත කරවන ලද, ගණන් නොකොට හැකි සුවිස්සක් හැර සෙසු මහ සෑ කර්මාන්තයෝ කෙළ දහසක් ආගණනී යි කියේ ය.

දන් නොදී බණ නො අසා අවිචි ගත වූ පුද්ගලයන්ගේ ස්වභාවය පෙන්වීමට ජාතකට්ඨකතාවේ ආගන්තුක සිටාණන්ගේ වත ද (සීලානන්ද හිමි, 1920: 43) බණ ඇසූ මැඩියෙකු පවා දිව්‍ය පුත්‍ර ව උපන් හැටි පෙන්වීමට විමානවන්ථු අටුවාවේ එන මණ්ඩුක දිව්‍ය පුත්‍ර වස්තුව ද (සද්ධානිස්ස හිමි, 1934: 16) කෙටියෙන් මෙහි දක්වා තිබේ.

මේ අතර සැරියුත් තෙරුන් වහන්සේ බණ ඇසීමෙන් අග්‍ර ශ්‍රාවක බෝධිය සිද්ධ කර ගත් බව ධම්මපදට්ඨ කථාවේ අගසච්ච වත ද (රතනසාර හිමි, 1922: 71) බණ ඇසීමේ උතුම්කම ථෙරිගාථා අට්ඨකථාවේ පටාචාර කථාවෙන් (සද්ධානිස්ස හිමි, 1934: 17) ද ගෙන දක්වන ලදී. පාලි ධම්මපදට්ඨ කථාවට අනුව දැක්වෙන්නේ,

"දේසනාවසානෙ පටාචාරා මහා පඨවියං පංසු පරිමාණෙ කිලෙසෙජ්ජාපෙන්වා සොකාපත්තිඵලෙ පතිට්ඨති. (රතනසාර හිමි, 1919: 338)

තෘෂ්ණාවේ අදීනව සමර්ථනය කර පෙන්වීම සඳහා කාමතෘෂ්ණ වසග පුරුෂයෙකුගේ කථාවන් වාචකල කථාවන් අංගුත්තරනිකායට්ඨකථාවේ තිකතිපාතයෙන් ගෙන හැර දක්වා තිබේ. මේ තොරතුරුවලින් සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා දැක්වූයේ පරිසමාප්ත ධර්මය නිසා ශාසනය රැකෙන බව සඳහන් තොරතුරු

මාලාවකි. ඉන් පසු බැමිණිටියාසාය සමයේ දී ත්‍රිපිටක ධර්මය ආරක්ෂා කළ විස්තරයෙන් පාංශුකුලික, ධර්ම කථික තෙරවරුන් පිළිබඳ කථාන්තරයන් ත්‍රිපිටක පොත් හා එහි අටුවා පිළිබඳ ව තොරතුරුන් අවධිකථාව ඇසුරු කොට ගෙන එහි නොයෙකුත් තැන්වලින් ගන්නා ලද තොරතුරු ද ඇසුරින් පිළියෙල කොට තිබේ.

ධර්මසංග්‍රහ වර්ගයෙහි ඇතුළත් කුඩා කතාන්තර තුනෙන් ලක්දිව භාතිය රජු අකීර්ති පණ්ඩිතයන් ලවා ධම්මපදයෙහි බ්‍රාහ්මණ වර්ගයෙන් බණ කියවූ පුවතත් කලා ගුරු වෙහෙර ධම්මදින්න තෙරණුවන් තිස්ස මහ වෙහෙර වැඩ හිඳ අපණ්ණක සුත්‍රයෙන් බණ වදාළ පුවතත් ගෙන තිබෙන්නේ කුමන කෘතියෙන්දැ යි සොයා ගැනීමට අපහසු ය. එහෙත් එහි පැනෙන අකුල උපාසකයාගේ කථාවට වස්තු කර තිබෙන්නේ ධම්මපදට්ඨකථාව බව පැහැදිලි ය. (රතනසාර හිමි, 1922: 92)

තෙරුවන් නමස්කාර කිරීම, දන් දීම, බණ කීම හා බණ ඇසීම ආදී කුසල කර්මයන් දෘෂ්ටාන්ත ව දැක්වීමට සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා පළමු වන ධර්ම සංග්‍රහ වර්ගය සකස් කොට තිබෙන්නේ ඉහත දැක්වූ පෙළ අටුවා ඇසුරු කර ගෙන ය. මේ යටතේ ලේඛකයා බණ කීම විශිෂ්ට කර්මයක් ලෙස හැඟවීමට උත්සාහ ගත් බව පමණක් නො ව බණ කීම සඳහා අනෙකුත් අය පොලඹවාලීමට ද උත්සුක වූ බව පැහැදිලි ය. බණ කීමේ දුෂ්කරතාව ද මේ යටතේ කතුවරයා විස්තර කොට තිබේ.

බුද්ධත්වය ලබා ගැනීම පිණිස අසංඛ්‍ය කල්ප ලක්ෂයක් පෙරුම් පිරිය යුතු බව දැක්වෙන තොරතුරු දේ වෙනි නිදාන වර්ගයෙහි ඇතුළත් ය. මේ විස්තරයට සේදන්තක නිදානය, යසෝදරාපදානය යන කෘති ඇසුරු කර ගෙන තිබේ. අනතුරුව බාහිර නිදාන කථාව ඉදිරිපත් කෙරේ. එහි පළමුව එන්නේ රහත් වූ එක් බ්‍රහ්මරාජයෙකු පිළිබඳ තොරතුරු ය. එහි දී අප බෝ සතුන් මාතුපෝෂක ධර්මය ආරක්ෂා කළ කාලයෙහි එතුමාගේ සිතෙහි බුදු බව ප්‍රාර්ථනා කරවූ කථා පුවතත් මේ අත්බැවින් වූත වූ බෝසතුන් අනතුරු ව දඹදිව ශත්‍රුතාප නමින් රජව සිය ඇතාගේ හැසිරීමෙන් රාගයේ ආදීනව අවබෝධ කොට ගෙන සසර කලකිරී තමාත් ලොවත් මුදවා ගනු පිණිස බුදු බව ප්‍රාර්ථනා කළ බව කියැවේ. ඉන් පසු බෝධි සත්ත්වයන් දඹදිව මගධ

රට දළිද්දිය නම්බමුණෙකුට දාව බුන්ම කුමාර ව ඉපිද පසුව පිරිවර සමග හිමාල වනයට ගොස්, තපස් රැක ව්‍යාඝ්‍ර ධේනුවකට දිවි පුදා දෙව්ලොව උපන් ප්‍රච්චකි. අනතුරුව දීපංකර බුදුන්ට නැගෙනියන් ව උපන් බව ද එහිදී ඇය නමින් මතු බුදු බව ප්‍රාර්ථනා කර ස්ත්‍රී ආත්මයෙන් චුත ව තුසි පුර දිව්‍ය රාජව උපන් බව ද විස්තර කර ඇත.

මහ නිදාන වර්ගයෙහි දැක් වූ විස්තරයෙහි බුන්මදේව බුදුන් දවස බෝසතුන් අතිදේව නම් රජ වී බුන්ම සංකල්පයෙහි රුවකත්වය ඇති කොට අවසානයෙහි බුදු බව පැතු අයුරු දැක්වේ. මෙහි අවසාන කොටසෙහි එන අතිදුරේ නිදානයෙහි සුවිසි විවරණ ලත් තැන් දක්වා එක් ලක්‍ෂ විසිපන්දාහක් පමණ බුදුවරයන්ගෙන් බුදු වීමේ ප්‍රාර්ථනාව මුදුන් පමුණුවා ගත් අයුරු ද ඇතුළත් ය.

සද්ධර්මාලංකාරයේ දෙ වන නිදාන වර්ගයෙහි එන මේ සම්පූර්ණ විස්තරය ජනකාලමාලිප්ප කරණයෙහි එන බව පී.බී. සන්නස්ගලගේ අදහස යි (සන්නස්ගල, 1959: 144). මෙය ලංකාවේ ඉතිහාස තොරතුරු ඇතුළත් කොට පාළියෙන් ලියවී ඇති කාව්‍යයකි. සද්ධර්මාලංකාරයෙහි නිදාන වර්ගයේ එන කරුණු මේ පොතේ තොරතුරු හා සමාන බව ආචාර්ය ගොඩකුඹුරගේ ද අදහසයි. (Godakumbura, 1955: 89) තුන් වන අභිනිහාර වර්ගයෙහි දැක්වෙන්නේ පුරන ලද පාරමිතා ධර්ම ඇති බෝ සතුන් තණ්හංකාරාදී සුවිසි බුදුවරුන් වෙතින් ලත් විවරණ කථා ය. එහිදී බුද්ධවංසවය කථාව ඇසුරු කර ගෙන තිබේ. මෙහි එක් එක් විවරණයෙහි අග යොදා ගෙන තිබෙන ගාථා ගෙන තිබෙන්නේ ගත් කතුචරුන්ගේ ගුරුන් කළ සුවිසි විවරණ නම් පාළි ප්‍රබන්ධයෙනි.

අනතුරු ව දැක්වෙන ධම්මසොණ්ඩක නම් සිව් වන පරිච්ඡේදයේ සිට සුවිසි වන තිස්ස නාග වර්ගය දක්වා ඇති වර්ග 21 ඇතුළත් කථා වස්තු 105න් පස් වන වර්ගයේ ආ පද්මාවතී කථා වස්තුවන් සුවිසි වන වර්ගයෙහි අවසානයේ එන මෙත්තෙය්‍ය වස්තුවන් හැර අනිත් කථා 103 ම රසවාහිනියේ එන කථාන්තර වේ. මෙහි එන පද්මාවතී වස්තුව ගොඩකුඹුර මහතාගේ අදහස අනුව අවදාන කල්ප ලතාව ඇසුරෙන් සකස් කර ගත්තකි (Godakumbura, 1955: 89).

උක්ත තොරතුරු අනුව සද්ධර්මාලංකාරය රචනා කිරීමට ආශ්‍රය කොට ගත් කෘති රාශියකි. ඒ කෘති අතර පාලි රසවාහිනිය

ප්‍රධාන වශයෙන් මූලාශ්‍රය කර ගෙන ඇත. පාලි රසවාහිනිය කවර කලෙක ලියුවක් දැයි නිශ්චිතව සඳහන් කළ නො හැකි අතර එහි කතුවරයා හැටියට වේදේන නම් හිමි කෙනෙකු බව නිකාය සංග්‍රහය පෙන්වා දෙයි. (නානායක්කාර, (1988), 22 පිටු) සද්ධර්මාලංකාරය ලිවීම සඳහා ප්‍රධාන වශයෙන් රසවාහිනිය ගුරු කොට ගැනීම සිදුවී තිබේ (සන්නස්ගල, 1959: 11-49).

රසවාහිනියේ එන සම්පූර්ණ කථා ගණන 103කි. ඉන් 40ක් දඹදිව උපන් කථා ය. 63ක් ලංකාවේ නිපන් කථා වස්තු වෙයි. දඹදිව කථාන්තර, පොතේ මුල් කොටසෙහි ඉදිරිපත් කර ඇති අතර එක් වර්ගයකට කථා 10 බැගින් ඇතුළත් වන සේ සකස් කොට ඇත. පොතේ අවසාන භාගයට ලංකා කථා ඇතුළත් වන අතර එක් වර්ගයකට කථා 10 බැගින් වර්ග 06ක්ද, ඉතිරි කථා තුන එනම් මහල්ලක, පංචසත භික්ඛු සහ දන්තකුටුම්බක යන කථා වෙන ම දැක්වේ. දඹදිව කථාවලින් රාශියක් බුද්ධ චරිතය සම්බන්ධ පුවත් ය. ලංකා කථා සියල්ල ම මහින්දාගමනයෙන් පසුව ඇති වූ සිදුවීම් වන නිසා රසවාහිනිය ලාංකේය තොරතුරු දැක්වෙන කෘතියකි. පාලි අටුවාවල එන කථා හැරුණු විට දඹදිව හා ලංකා කථා ඇතුළත් ප්‍රසිද්ධ ම කථා වස්තු සහිත පොත රසවාහිනිය ලෙස නම් කළ හැකි ය.

සහස්සවන්ථුප්පකරණය මුළුමනින් ම රසවාහිනියට සමාන යැයි පවසන පී.බී. සන්නස්ගල ඒ පිළිබඳව දක්වා ඇති තොරතුරු මෙසේ ය. මෙහි එන කථා ගණන 101කි. මේ කථා සියල්ල ම වර්ග 10කට බෙදා තිබේ. එක් කොටසක පමණක් කථා 11ක් අඩංගු ය. මේ කථා 101ම රසවාහිනියේ ද එයි. එහෙත් එහි ඇති විශේෂත්වය නම් වර්ගවලට බෙදීමේ දී සහස්සවන්ථු ක්‍රමය රසවාහිනියේ නොමැති බව යි. උදාහරණ වශයෙන් දෙ පොතේ ම පළමු වන වර්ගයේ කථා නාම සංග්‍රහය පහත සඳහන් පරිදි පෙන්වා දෙයි.

රසවාහිනී ක්‍රමය	සහස්සවන්ථු ක්‍රමය
01. ධම්මසොණ්ඩක වන්ථු	01. ධම්මසොණ්ඩක වන්ථු
02. මිගලුද්දකස්ස වන්ථු	02. මිගපෝතක වන්ථු
03. තින්නං ජනානං වන්ථු	03. ධම්මසුතලපාසිකාය වන්ථු

- 04. බුද්ධනියා වත්ථු 04. මිග ලුද්දකස්ස වත්ථු
- 05. අභිගුණධීකස්ස වත්ථු 05. භුජගච්චාසිත වත්ථු
- 06. සරණපෙරස්ස වත්ථු 06. ආවාටතො නීභට වත්ථු
- 07. වෙස්සාමිත්තාය වත්ථු 07. බුද්ධෙතියා වත්ථු
- 08. මහාමන්ධාතු වත්ථු 08. මහා අභයපෙර වත්ථු
- 09. බුද්ධමමවාණජකස්ස වත්ථු 09. මිච්ඡා දිට්ඨිකස්ස වත්ථු
- 10. රූපදෙවියො වත්ථු 10. සරණපෙරස්ස වත්ථු

මේ කථා දහය සසඳන විට රසවාහිනියේ තිබෙන අංක 1,2,4,6 දරන කථා වස්තු සහස්සවත්ථුප්පකරණයේ දැක්වෙන්නේ අංක 1,4,7,10 යටතේ ය. අනෙක් ඒවා සමාන වන්නේ නැත.

මෙහි දක්නට ලැබෙන තවත් විශේෂත්වයක් වන්නේ රසවාහිනියේ මෙන් සහස්සවත්ථුප්පකරණයේ ජම්බුද්වීප කථාවලින් ලංකා කථා වෙන් කොට නොමැති බව යි. මේ නිසා දෙ රටේ කථාවලින් මිශ්‍ර ව සහස්සවත්ථුප්පකරණයේ කථා ගොඩ නැගී තිබේ. සද්ධර්මාලංකාරය බෙහෙවින් ගුරු කොට ගෙන තිබෙන්නේ පාලි රසවාහිනියේ එන කථා කිහිපයක් හැර ඉතිරි සියල්ල ම වස්තු බීජ කොට ගෙන ය. මේ කෘතී දෙකේ ම කථා වස්තු එක හා සමාන ස්වරූපයෙන් යුක්ත වූවත් කිහිප තැනෙක පමණක් කථා හඳුන්වාදීමේ දී කිසියම් වෙනසක් දැකිය හැකි ය.

රසවාහිනියේ කථාවල නාම	සද්ධර්මාලංකාරයේ කථාවන නාමය
01. බුද්ධවමමවාණජකස්ස වත්ථු	01. බුද්ධවමම වස්තුව
02. සද්ධොසාකස්ස වත්ථු	02. සද්ධොස වස්තුව
03. කපණස්ස වත්ථු	04. සෝම බ්‍රාහ්මණ වස්තුව
05. අරියගාලතිස්ස වත්ථු	05. රිහල් වස්තුව
06. දෙවපුත්තස්ස වත්ථු	06. රුක්ඛ දේවතා වස්තුව

උක්ත කථා වස්තුවලින් අරියගාල තිස්ස වස්තුව සද්ධර්මාලංකාරයේ එන අයුරින් රිහල් වස්තුව වෙයි. මේ කථාව රසවාහිනියේ හා සද්ධර්මාලංකාරයේ දැක්වෙන ආකාරය මෙසේ ය.

'සො කිර අතීතෙ රොහණ ජනපදෙ ජගාමද්වාපේ අඤ්ඤතරස්මිං කුලගෙහෙ නිබ්බත්තිත්වා වයලන්තො අහොසි. සො කිරෙකදා ජගාම බෝධියංගණං ගන්ත්වා බෝධිඤ්ච භික්ඛුසංඝඤ්ච වන්දිත්වා තතො පට්ඨාය නිච්චමෙව බෝධියංගණෙ වාලුකං ඔකිරන්තො, මාලකෙ මත්තිකා කම්මං කරොන්තො පුප්ඵ පූජං කරොන්තො බෝධිං ගන්ධපානියේන සිඤ්චන්තො ගන්ධපඤ්චංගුලිකං කරොන්තො, දානං දදන්තො බහුනි පුඤ්ඤකම්මානි උපචිනිත්වා තතො වුතො තස්මිංයෙව රෝහණෙ මහාගාමෙ මංගලවීරියා මහධනදෙවං නාම ඉස්සරං පට්චිච, තස්ස හරියාය කුච්ඡමිහි පට්ඨන්ධිං ගණ්හි' (ගුණරත්න, 1983: 35)

'යටගිය දවස රිහල් තිස්ස නම් උපාසක තෙම රුහුණු ජනපදයෙහි සගම්දොර එක්තරා කුලගෙයක ඉපිද වැඩි විය පැමිණ වසනුයේ දවසක සගම්දොර විහාරයට ගොස් බෝධීන් වහන්සේට ද පහන් සිතින් සංඝයා වහන්සේට ද පහන් සිතින් පසග පිහිටුවා වැද එතැන් පටන් දවසින් දවස වඩ වඩා තුණුරුවන් කෙරෙහි පැහැද නිරන්තරයෙන් විහාරයට එළඹ, මහබෝ මළුවෙහි වැලි ගෙනවුත් ලමින් රූ නගා මළුව හමදමින් සුවද මල් ගෙනවුත් සුවද පැන් වඩමින් සුවද පසඟුල් දෙමින් භික්ෂු සංඝයා වහන්සේට ද සිව්පසයෙන් උපස්ථාන කෙරෙමින් මෙසේ කුලඝ සම්භාරයක් රැස් කොට එයින් මිය එම රුහුණු ජනපදයෙහි මාගම, රාජාමංගල, විරියෙහි මහා ධනදෙව නම් වූ අමාත්‍යා හට පුත් ව උපන්නේ ය.' (සද්ධාතිස්ස භිමි, 1934: 594).

රසවාහිනියේ පාලි පාඨයෙහි 'වන්දිත්වා' යන්නට සද්ධර්මාලංකාරයේ 'පසග පිහිටුවා වැද යි' යොදා ඇත. 'මත්තිකා කම්මං කරොන්තො' යන්න සිංහලයට උචිත අයුරින් 'රූ නගා මළුව හමදමින්' යි පරිවර්තනය කොට තිබේ. 'දානං දදන්තො' යන්න 'සිව්පසයෙන් උපස්ථාන කෙරෙමින්' යි සිංහලයට පෙරළා ගෙන

තිබේ. 'මංගලවිටීයා' යන්න 'රාජංගල විටීය' ලෙස ද දක්වා ඇත. මෙසේ පදයක් පදයක් පාසා අර්ථ දෙන අතර මෙරට ජනතාවට කරුණු තේරුම් ගැනීමට ඉඩ ලැබෙන පරිදි මේ පරිවර්තනය කොට තිබෙන්නේ සමකාලීන භාෂා ව්‍යවහාරය සැලකිල්ලට ගෙන ය.

රසවාහිනියේ සහ සද්ධර්මාලංකාරයෙහි විශාල පරතරයක් පිළිබිඹු වන කථා අතර,

- 7 වන වර්ගයේ - 4 වන - පාදපීඨිකා වස්තුව
- 8 වන වර්ගයේ - 2 වන - ව්‍යාසු වස්තුව
- 10 වන වර්ගයේ - 3 වන - රූප දේවී වස්තුව
- 10 වන වර්ගයේ - 5 වන - ඉන්ද්‍රගුප්ත වස්තුව
- 11 වන වර්ගයේ - 1 වන - තෙහාසික වස්තුව
- 12 වන වර්ගයේ - 2 වන - සද්ධා සුමනා වස්තුව
- 13 වන වර්ගයේ - 3 වන - නාග වස්තුව
- 14. වන වර්ගයේ - 4 වන - සුරනිමල වස්තුව

යන මේවා දක්නට ලැබේ. රසවාහිනියෙහි ඇතුළත් වන

අපාණකොටිං සංසස්ස - සරණං නො ගතා යදි
තෙන සචෙචන යං ධාතු දස්සෙතු පටිභාරියං

ජද්දන්තකාලෙ මුනිනො දායා ජරංසි රජ්ඣා
තෙන සචෙචන යං ධාතු නිචජාරෙතු ජරංසියො

නිමිත්තෙ චතුරො දිස්වා නික්ඛනෙතා අහිනික්ඛමං
තෙන සචෙචන යං ධාතුං දස්සෙතු පටිභාරියං

ධම්මචක්කං පචතෙතසි ජනො සිපතනෙ තදා
තෙන සචෙචන යං ධාතු දස්සෙ පටිභාරියං (ඤාණවිමල හිමි,
1961: 51)

යන ගාථා සද්ධර්මාලංකාරයෙහි 'පාදපීඨිකා වස්තුවෙහි' ඇතුළත් නො වේ. මෙයින් පැහැදිලි වන්නේ රසවාහිනියේ ඇතුළත් ඇතැම්

විස්තර නො සලකා හරිමින් සද්ධර්මාලංකාරයේ කථා ගොඩ නංවා ඇති අතර සද්ධර්මාලංකාරයේ නොමැති සමහර විස්තර සහිත කථා වස්තු ගොඩ නැගීමේ දී රසවාහිනියට වඩා සවිස්තරාත්මක ව දැක්වීමට ධර්මකිත්ති හිමියන් උත්සාහ ගෙන ඇති බව යි.

'ව්‍යාසු වස්තුවෙහි' ඇතුළත් "අමිත්තමපිච සොදිනං" යන 13 වන ඡේදයේ එන ගාථාවත්, ඒ අනුව ලියූ විස්තරයත් සද්ධර්මාලංකාරයෙහි ඇතුළත් වූව ද පාලි රසවාහිනියෙහි දක්නට නැත.

'ව්‍යාසු වස්තුවෙහි නීති ශාස්ත්‍ර ගාථාව තමන්ට කී දෙයක් මෙන් සිතා ඒ අසත් පුරුෂයා කෙරෙහි උපන්නා වූ ක්‍රෝධය සන්හිඳුවා මාගේ මිත්‍ර වූ ගිරවාණන්ගේ නම කියා ආවා වූ මෝහට කිසියම් ද්‍රෝහයක් කිරීම මා වැන්නවුන්ට යුක්ත නොවෙයි. ඒකාන්තයෙන් ම සත්පුරුෂ ධර්මයකුත් නොවන්නේ ය. යි සිතා එබඳු අපරාධ කළා වූ අසත් පුරුෂයා කෙරෙහි මෙන් සිත් පතුරුවා ඔහුම අස්වසා යහළුතෙපි නො බව සැපසේ යැවූහ. අහෝ අසත්පුරුෂයන් හා එක්වීම නම් මෙ ලොව පර ලොව දෙකින් ම සත්වයන්ට සැප එළවන්නේ මැයි එසේ හෙයින් පින්වත් සත්වයෙහි, තෙපි හැම එපරිද්දෙන් ම උභය සාධාරණ වූ කාරණා දන්නා වූ යහපත් අදහස් ඇති සත්පුරුෂයන් හා එක්ව කරුණාවෙන් වඩන ලද අදහස් ඇති ආත්මාර්ථ පරාර්ථ සාදක වූ සත්පුරුෂයන් හා සමග කරන ලද්දා වූ මිත්‍ර කියන ලද මැයි' (සද්ධානිස්ස හිමි, 1934: 252-253) යනුවෙනි.

රසවාහිනී කතුවරයාට වඩා සද්ධර්මාලංකාර කතුවර හිමියෝ සමාජ ප්‍රගතිය, පුද්ගල අභිවෘද්ධිය, ඔවුනොවුන් කෙරෙහි පැවතිය යුතු අන්දම ආදී කරුණු තහවුරු කරන්නට යම් වැයමක් ගත් බව පෙනේ. එහිදී යොදා ගත් භාෂාව ද සප්‍රාණිකත්වයෙන් යුක්ත ය. සංවාදශීලී බස්වහරක් අනුගමනය කරමින් කථා රසය ද වර්ධනය කර තිබෙන්නේ පොදු ජන රුචිකත්වය ඇති වන පරිද්දෙනි.

සද්ධර්මාලංකාරයේ 'රූපදේවී වස්තුවෙහි' ආරම්භයේ දැක්වෙන කොටස රසවාහිනියෙහි ඇතුළත් නො වේ. මූලාශ්‍රයට වඩා

විස්තරාත්මකව කථා දැක්වීමට කතුහිමියන් තුළ තිබූ අභිප්‍රාය පිළිබිඹු වන්නකි.

'යටගිය දවස මේ මහා හඳුකල්පයට එකානුවන කල්පයෙහි අතීතානෙක කල්ප කෝටි ගතසහස්‍රාන්තරයෙහි පුරිනාමිත පාරමිතා බල ප්‍රතිලබ්ද විශුධ බුද්ධත්වයෙන් ම සිදිනා ලද රාග වේෂ මෝහ මද මාන මාත්සයභීදී වූ සකල ක්ලේශබන්ධන ඇති ව ස්වර්ගිමත්ථ පාතාල සංඛ්‍යාත භවනත්‍රයට අසභාය නෙත්‍රයක් හා සමාන මහා...' (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 294)

යනුවෙන් ශබ්දාර්ථ මාධුර්ය ගුණය වර්ධනය කිරීමට හැකි වන අයුරින් සංස්කෘත මිශ්‍ර භාවිතයක් දක්නට ලැබේ. ඒ තුළින් සංස්කෘතික අලංකාර සංකල්පයට නැඹුරු වෙමින් වර්ණිත අවස්ථා භාවිත කොට තිබේ.

සද්ධර්මාලංකාරයේ 'ඉන්ද්‍රගුප්ත වස්තුවෙහි' 24 වන ඡේදයේ පටන් 30 වන ඡේදය දක්වා ඇති විස්තරය (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 315-318) රසවාහිනියේ ඇතුළත් නො වේ. එසේ ම රසවාහිනියේ 'සද්ධාසුමනාය වස්තුවෙහි' ඇතුළත් පහත සඳහන් ගාථා සද්ධර්මාලංකාර කථාවෙහි ඇතුළත් නො වේ.

- 'බුද්දකං වා මහන්තං වා ඉට්ඨානිට්ඨං ක්‍රියාවිධිං'
- 'මාතාපිතාදිවුද්ධනං අනුඤ්ඤයෙ ව කාරයෙ'
- 'ලගන්තෙ නා පි වෙ රජ්ජං නිච්ජාය ජනකෙ ජනෙ'
- 'අනනුඤ්ඤාය වුද්ධෙහි කතං යං අබ්භතං පි ව'

'අනද්ධතො අවපලො නිපකො සංචුතිඤ්ඤො' (ඤාණවිමල හිමි, 1961: 49-50) යනාදිය යි. එහෙත් සද්ධර්මාලංකාරයේ මේ ගාථාවලට අනුරූප කොටසක් නො දැක්වෙන අතර ඒවාට විස්තර දැක්වේ.

'අහෝ? බේදයක් ඇසුව මැනවි. නො කීකරුව සිත් සේ ඒ ඒ තැන ඇවිදිනාවුන්ට මෙ පරිද්දෙන් ම පිරිහීම වන්නේ ය. ඒ එසේ මැයි කුඩා වූ හෝ මහත් වූ හෝ ඉෂ්ටානිෂ්ට වූ යම්කිසි කාරියක්..... ප්‍රශංසා ලැබ සඵ ප්‍රකාරයෙන් ම මහත් වූ අභිවාද්ධියට පැමිණෙන්නාහු ම ය. (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 402)

එසේම රසවාහිනියෙහි 'නාගාය වස්තුවට' වඩා සද්ධර්මාලංකාරයේ නාග වස්තුවෙහි විස්තර අඩංගු ය. 'සුරනිමල වස්තුවෙහි' වෙනස්කම් අතර රසවාහිනී කථාවේ ගාථා පන්තියක් අඩංගු ය. එහෙත් සද්ධර්මාලංකාරයේ එම ගාථා නොමැත. ඒ වෙනුවට,

- ගිහිනමුපකරොත්තානං - නිච්චාමාමිසදානතෙ
- කරොථ ධම්මදානෙන - තෙසං පච්චුපකාරකං
- යන ගාථාවට විස්තරයකුත් අනතුරුව
- පිපිළිකානං පුඤ්ජා හි - බිලා එකා විනිග්ගතො
- කින්තූ සො නාතිරිච්චෙයා - මනුස්සො ජම්බුදීපකෙ
- යන ගාථාව පැහැදිලි කරමින් විස්තරයකුත් දැක්වේ. එසේ ම පාණාතිපාතං ව අදින්තාදානං
- පරස්ස දාරුපගමං මුසා ව,
- මජ්ජස්ස පානම්පි ව සෙස පාපං
- ඉතො පරං හො න කරොථ සබ්බං යි
- යන ගාථාවන් ඊට විස්තරයකුත් දැක්වේ.
- වෙතියපබ්බතාසත්තෙ.....
- සමුද්දපාලෙ ඛණ්ඩානි..... (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 498-499)

යනාදී ගාථාවලට වෙන වෙනම විස්තර සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා විසින් ඉදිරිපත් කෙරිණි.

එයින් පැහැදිලි වන්නේ රසවාහිනියේ ඇතුළත් ඇතැම් පාලි ගාථා ඉවත් කොට ඒ වෙනුවට ධම්මකිත්ති හිමියන් විසින් ම නිර්මාණය කරන ලද ගාථා ඇතුළත් කරමින් ස්වකීය කාව්‍ය කුසලතා හැකියාවන් එයින් පාලි කතාවට වඩා සවිස්සතරාත්මක ව විස්තර දැක්වීමටත් ඇති වූ අභිරුචිය නිසා විය හැකි ය.

රසවාහිනියේ හා සද්ධර්මාලංකාරයේ කථා පිළිවෙළ ද වෙනස් ය. රසවාහිනියෙහි සමහර තැනෙක මූලින් සඳහන් කථාව මෙහි දැක්වෙන්නේ අග කොටසේ ය. අග ආ සමහර කතා සද්ධර්මාලංකාරයේ මූල ඇතුළත් ය.

රසවාහිනියෙහි 3 වන වර්ගයේ දෙ වැනි ව ආ 'මිච්ඡාදිට්ඨික වස්තුව' සද්ධර්මාලංකාරයෙහි 7 වන 'යක්ඛවඤ්චිත වර්ගයෙහි' දෙවනුව එයි. 'නමෝ බුද්ධාය' යන්නෙහි අනුසස් මෙ මගින් දැක් වේ. රසවාහිනියේ නමෝ බුද්ධාය යන්නෙහි අනුසස් කියැවෙන කථාව පළමු වන වර්ගයේ පස් වැනි ව එන 'අභිකුණ්ඨික වස්තුවෙහි' ඇතුළත් වේ. එහෙත් ඒ වස්තුව සද්ධර්මාලංකාරයෙහි 7 වන වර්ගයෙහි 'යක්ඛවඤ්චිත වර්ගයෙහි' මිථ්‍යාදෘෂ්ටික වස්තුවට අනතුරු ව දක්වා ඇත. මෙ නයින් බලන විට සද්ධර්මාලංකාරයෙහි කථා පිළිවෙළ වර්ග කර ඇත්තේ සමාන අදහස් ඇති එනම් දන්දීමේ විපාක ගැන කියවෙන කථා, බණ ඇසීමේ විපාක, පාලකයින් පිළිබඳ තොරතුරු දැක්වෙන කථා, බණ කීමේ ආනිසංස ඉදිරිපත් කෙරෙන කථා වශයෙනි.

රසවාහිනියේ බොහෝ කථා සද්ධර්මාලංකාරයට සමාන ව තිබීමෙන් පෙනී යන්නේ ප්‍රධාන වශයෙන් රසවාහිනිය ආශ්‍රය කර ගෙන සද්ධර්මාලංකාරය සම්පාදනය කොට ඇති බව යි. පාලි රසවාහිනියෙහි 'ගාමදාරිකා වස්තුවේ' ඇතුළත් 'තස්සා සද්ධා බලමාග මිම මහාපඨවිං හින්දිත්වා මණ්ඩණ්ණං මහත්තං උතුකඛුබ්බුලං උට්ඨාය පඨවියං පත්ථරිත්වා පවත්' (ගුණරත්න, 1983: 745) යන පාලි පාඨයෙහි 'මණ්ඩණ්ණං' යන පදය සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා 'ස්පටිකමාණ්ඩකයක් මෙන්' උපමාව වඩා විස්තර ව දක්වයි.

'එකල්හි උන්ගේ ශ්‍රද්ධා බලයෙන් මහ පොළොව බිඳ ගෙන ස්පටිකමාණ්ඩකයක් මෙන් මහත් දිය බුබුළක් උඩට නැගී වට පැතිර වතුර ගෙන දිවන්නට වන' (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 314)

මෙහි දී දේශනා ග්‍රන්ථවල අනුගමනය කළ මිශ්‍ර සිංහල බස යෙදූ ආලංකාරික ප්‍රකාශයන්ට නෑකම් කියන බසක් අනුගමනය කිරීමට සද්ධර්මාලංකාර කතු හිමියන් ද යොමු වූ බව පෙනේ.

'සක්වළ ගල මැඩගෙන අකනිටා බඹලෝ පැනැ ගෙනැ

මහ පොළොව ඉක්මවා ගෙනැ දිවන සවණක් ගන බුදුරසින්....' (සෝරත හිමි, 1996: 78) යනාදි වශයෙන් බුත්සරණේ නාලාගිරි දමන කථාවෙහි ඇතුළත් යෙදුම් සිහි ගන්වන සුළු ය. ගාමදාරිකා වස්තුව යටතේ දිය පිපාසිත හික්කුවට පිපාසය සංසිඳවීමට දුන් පැත්වල

අනුභාවයෙන් ඇය දිව්‍ය ලෝකයෙහි උපත ලද්දී ය. ඇය ලබා ගත් දිව ඉසුරු විස්තරාත්මක ව ඉදිරිපත් කරමින් පාලි ග්‍රන්ථ කතුවරයා

'තත්ථ සා නානාතරුසණ්ඨමණ්ඨිත උද්‍යනඤ්ච විභුසිත පඤ්ච වණ්ණ පදුමසඤ්ජන්තං මධුරොදක සම්පුණ්ණ ජලාලය සමාකුලං නෙකච්ඡරහස්ස සම්පවාදිත හේරිය තුරිය නාද සමාකුලං නචචන්තානන්ත දෙවනාටිකාකිණ්ණං ද්වදාස යොජනිකං දෙවවිමානං නිබ්බන්ති' (ගුණරත්න, 1983: 148)

සද්ධර්මාලංකාරයේ ඒ අවස්ථාව දැක්වෙන්නේ මෙසේ ය.

'එකල දිව්‍යලෝකයෙහි උන්ගේ කුශලානුභාවයෙන් නානාප්‍රකාර පලුපල්ලව කුසුමයෙන් සශ්‍රීක වූ දිව්‍ය වාසස් පන්තියක් ප්‍රතිමණ්ඨිත වූ උද්‍යාන මාලාවෙන් විභුෂිත ව පස් පියුමෙන් සැදි මිහිරි ජලය පිරි සිටිනා පොකුණු පතැස් ආදියෙන් සැරහී නොයෙක් දහස් ගණන් දෙවගනන් විසින් පිහින ලද හේරි නාදයෙන් එකකොළාභාලව නටන හි කියන නොයෙක් සිය ගණන් දිව්‍යනාටිකාවන් විසින් ආකීර්ණ වූ දොළොස් යොදුන් දිව්‍යවිමානයෙන් පහළ විය' (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 616)

පාලි පාඨය හා සද්ධර්මාලංකාරයේ ඇතුළත් පාඨය සසඳන කල්හි 'කියන' යන අදහස පාලි පාඨයේ සඳහන් නො වේ. අනෙක් සියල්ල පදානුගත පරිවර්තනයකි. පාලි සාහිත්‍යයෙන් පවත්නා රීතියට හානියක් නො වන අයුරින් සිංහල රීතියට ගැළපෙන පරිද්දෙන් ගොඩ නංවා තිබේ. එසේ ම,

'තස්ස පුඤ්ඤපකාසනත්ථං දිබ්බොදක පරිපුණ්ණං එකං සුවණ්ණ සංථං තත්ථෙව නිබ්බන්ති'

(ගුණරත්න, 1983: 146) යන පාලි පාඨයට අනුකූලව ධම්මකිත්ති හිමියෝ සද්ධර්මාලංකාරයේ දී ඉදිරිපත් කොට තිබෙන්නේ

'උන්ගේ පූර්ව කුශලය ප්‍රකාශ කරනු පිණිස දිව්‍යමය සුවඳ ජලයෙන් පිරුණා වූ ස්වණ්ණසංයෙක් ද එහි ම පහළ විය. (සද්ධාතිස්ස හිමි, 1934: 616) යනුවෙනි.

එහි දී ව්‍යවහාර බස ද සාමාන්‍ය සරල සිංහල බස් වහරට වඩා ව්‍යක්ත මිශ්‍ර භාෂාවට සමීප වෙමින් සරල සිලිටි ලිහිල් වාග් ප්‍රයෝගවලින් සමන්විතව ගොඩ නගා ගෙන තිබීමෙන් ගද්‍යය ක්‍රමයෙන් සාමාන්‍ය ව්‍යවහාරයට සමීප වන ස්වරූපයක් ද දක්නට ලැබේ. මේ සම්බන්ධයෙන් අදහස් දක්වන ආනන්ද කුලසූරිය බමුණු දෘෂ්ටිය අනුව යමින් සුමනාගේ වර්තය උපහාසයට ලක් කොට තිබීම ද කැපී පෙනේ.

‘පොදු දනන් හට පහසුවෙන් කියවා රස විඳිය හැකි නැතහොත් කියවනු ඇසීමෙන් ආස්වාදයක් ලැබිය හැකි බස් වහරක් බොහෝ දුරට දක්නට ලැබේ. පාලියෙන් රචිත කථා වස්තූ සිංහල රීතියට අනුරූප ව පැවති ජනකාන්ත ධර්ම දේශනා රීතිය යළි වර්ණවත් කිරීමේ ගෞරවය අප ගත්කරු හිමිට අයත් වේ. (කුලසූරිය, 1967: 364)

මේ නයින් සලකන කල සද්ධර්මාලංකාර කතුවරයා පොදු ජනයාට වැටහෙන අයුරින් කථාන්තර ගොඩ නගා ගැනීමට උත්සාහ ගැනීම, ශ්‍රාවකයාගේ අවධානය යොමු වන පරිද්දෙන් රචනා ශෛලිය සකස් කර ගැනීම, පාලි අදහසට වඩා විස්තරාත්මක ව කථා ගොඩනැගීමේ ශෛලිය ආදී ලක්ෂණ අනුගමනය කොට තිබේ. එයින් කතුවරයා අරමුණු කොට ගත්තේ කළගුණ සැලකීම, සත්පුරුෂ සේවනය, දන් දීම, බණ ඇසීම, සිල් රැකීම යනාදී ගුණ දහම් පිරීමේ අගය පොදු ජනයා තුළ වඩා වර්ධනය කිරීම ය.

සමාලෝචනය හා නිගමනය.

රසවාහිනියේ කථාවලට වඩා සද්ධර්මාලංකාරයේ කථා සවිස්තරාත්මක වද ඇතැම් අවස්ථාවල වර්ණනාත්මකව ද යොදා ගෙන තිබීමෙන් පෙනී යන්නේ සද්ධර්මාලංකාරයට බෙහෙවින් මූලාශ්‍රය කර ගෙන ඇත්තේ රසවාහිනිය බව යි. එහෙත් රසවාහිනිය හැරුණු කොට මැදුම් සඟියේ සක්කපඤ්ඤ සූත්‍රය, පෙනවත්ථුවේ එන අංකුර වස්තුව, ධම්මපදවිධිකථාවේ සක්කපඤ්ඤ වත්ථු අටුවාව, මහා වංශය, ජාතකවිධි කථාව, අංගුත්තර නිකාය, බුද්ධවංශ අවිධි කථාව, ජනකාල මාලිප්පකරණය, අවධාන කල්ප ලතාව, ආදී වශයෙන් පාලි සාහිත්‍යයේ විසිරී ගිය කෘති රාශියක් ම මූලාශ්‍රය කොට ගෙන තිබීම ද විශේෂත්වයකි.

ආශ්‍රිත ග්‍රන්ථ

කුමාරතුංග මුණිදාස, (1934). නිකාය සංග්‍රහය, කොළඹ: ඇපා මුද්‍රණාලය.

කුලසූරිය, ආනන්ද, (1966). සිංහල සාහිත්‍ය 03, දෙහිවල: ශ්‍රී දේවි ප්‍රින්ටර්ස් ලිමිටඩ්.

කුලසූරිය, ආනන්ද, (1997). සිංහල සාහිත්‍ය 4, කොළඹ: විහිදුනු ප්‍රකාශකයෝ.

කුලසූරිය, ආනන්ද, (1975). සිංහල සාහිත්‍ය 01, කොළඹ: සමන් ප්‍රකාශකයෝ.

ගුණරත්න, එල් (සංස්.), (1983), රසවාහිනී, කොළඹ: රත්න පොත් ප්‍රකාශකයෝ.

වන්දනේති හිමි, මාපලගම (සංස්.) (1917). ජෙනවත්ථු අවිධිකථා, කොළඹ: සිරිනාථ කුමාරදාස මුද්‍රණාලය.

ඥානවිමල හිමි කිරිඇල්ලේ (සංස්.) (1961). රසවාහිනිය, කොළඹ: ඇම් ඩී ගුණසේන සහ සමාගම.

පඤ්ඤානන්ද හිමි, පරවාහුර, (සංස්.) (1977). සුත්ත නිපාතය, ප්‍රකාශනය, ලංකා ජනරජය

රතනසාර හිමි, කහවේ (සංස්.), (1919). ධම්මපදවිධිකථාව ද්විතීය භාගය, කොළඹ: සිරිනාථ කුමාරදාස මුද්‍රණාලය.

රතනසාර හිමි, කහවේ (සංස්.), (1919). ධම්මපදවිධිකථාව පඨම භාගය, කොළඹ: සිරිනාථ කුමාරදාස මුද්‍රණාලය.

ලංකානන්ද හිමි, ලබුගම (සංස්.) (1973). මජ්ඣිම නිකාය තෘතීය භාගය ප්‍රකාශනය, ශ්‍රී ලංකා ජනරජය.

වනරතන, රංජිත් (සංස්.), (1995). රසවාහිනී වනරතන ව්‍යාඛ්‍යා, කොළඹ: සමය වර්ධන මුද්‍රණාලය

වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්, (2003). විචාර ලිපි, ගල්කිස්ස: මවුන් මුද්‍රණාලය.

වික්‍රමසිංහ, මාර්ටින්, (1945). සිංහල සාහිත්‍යයේ නැගීම, සරස, නාවල, රාජගිරිය

සද්දාතිස්ස හිමි, බෙන්තර, (1934). (සංස්.) සද්ධර්මාලංකාරය, කොළඹ: පී.බී. කරුණාදාස මුද්‍රණාලය.

සද්ධාතිස්ස හිමි, බටුවන්තුඩාවේ, (1934). (සංස්.) විමානවත්ථු අටුවාව, කොළඹ: පී.බී. කරුණාදාස මුද්‍රණාලය,

සන්නස්ගල, පී.බී., (1967). සිංහල සාහිත්‍ය වංශය, කොළඹ: ලේක්හවුස් මුද්‍රණාලය.

සීලානන්ද හිමි, අරුක්කොඩි (සංස්.) (1920). ජාතකටීඨ කථාව, කොළඹ: සමයවර්ධන මුද්‍රණාලය

සෝරත හිමි, වැලිවිටියේ (සංස්.) (1961). බුත්සරණ ගල්කිස්ස, අභය ප්‍රකාශකයෝ

Sannagala P.B., (1959). **Critical Edition of Saddharmalankaraya**, PhD, TheEis, University of Ceylon.

Adikaram A.W., (1946). **Early History of Buddhism in Ceylon**, Colombo.

Godakumbura C.E., (1955). **Sinhalese Literature**, Colombo, Apothecaries Co Ltd.,